

COLUMN 57 - DUURZAAM – DUURZAMER - DUURZAAMST



Alles moet tegenwoordig duurzaam. Als het kan nog een beetje duurzamer. En als je het helemaal goed wil doen, zorg je ervoor dat je het duurzaamst bent van allemaal.

Het is een modewoord geworden en je wordt er –om in funeraire stijl te blijven- te pas en te onpas mee doodgegooid.

Het verkoopt lekker en het geeft je in ieder geval de illusie dat je goed bezig bent.

Wat is duurzaam precies? Is het woord voor maar één uitleg vatbaar? Nee. Als je googelt kom je al gauw 10 of meer definities tegen. Is het synoniem voor milieubewust? Nee. Milieubewust *zijn* is niet genoeg. Je kunt je ervan bewust zijn dat je van alles en nog wat moet doen om het milieu te sparen op een duurzame manier, maar dan hoeft je er nog niks mee te doen. En da's wel de bedoeling.

Anders krijg je zoiets als het klimaatakkoord, waar de wereld zo trots op is. Juichend tekenen we de overeenkomst want we zijn er ons met z'n allen zéér van bewust dat het hard nodig is om onze aarde voor onze kinderen te behouden.

Maar dan, dan komt het aan op doen. En dat ligt toch wat ingewikkelder.

Mens (people), milieu (planet) en economie (profit) moeten met elkaar in evenwicht zijn, zodat we de aarde niet uitputten. Oftewel: de aarde moet altijd het totaal van onze consumptie kunnen dragen. Geen roofofbouw plegen.

Toen pijnlijk duidelijk werd dat duurzaam noodzaak is, had ik het begrip eigenlijk alleen gezien als "lange levensduur".

Nu zie ik het breder. Ik wil niet alleen dat mijn koelkast, wasmachine, wasdroger (oei, mag die nog?), auto, kleding, televisie, iPad, mobieltje, etc. duurzaam geproduceerd worden, nee, ik wil ook nog eens dat ze minimaal 20 jaar meegaan. Dat is pas duurzaam. Maar geen fabrikant die dat in zijn hoofd haalt. Hij zal wel gek wezen.

Anders dan vele kopstukken en regeringen, is de burger braaf: we scheiden het afval, kopen een zuinige auto, gooien geen voedsel weg, isoleren ons huis, doen het licht achter onze kont uit, zetten de verwarming een graadje lager, we douchen een minuutje korter, wassen niet meer op 90°C, gooien onze kleding niet meer zo snel weg en God mag weten wat we allemaal nog meer doen.

Je zou zelfs kunnen zeggen dat de bejaardenhuizen hun tijd ver vooruit zijn, want ze douchen daar nog maar 2x in de week en plassen nog maar 3x per dag. Allemaal op hetzelfde tijdstip in de rij en de laatste mag doortrekken.

Wel met regenwater graag.

Neem alleen al de energievoorziening. We moeten van dat gas af. De regering zegt ook dat ze dat willen. Net als de Groningers bijvoorbeeld. Maar de NAM wil niet. De overheid eigenlijk ook niet. Want wat zijn de regels: elk huis *moet* een gasaansluiting hebben. Waarom eigenlijk, als we binnen nu en 20 jaar geen gas meer mogen gebruiken in ons huis?

Zelfs een huis dat zelfvoorzienend en energieneutraal is (aardwarmte, zonnepanelen, e.d.) *moet* een gasaansluiting hebben, als is het maar tot de voordeur, al gebruik je dat gas nooit. Kun je het niet gebruiken zelfs. De aansluiting móet. Wie is er nou gek?

En maak me niet wijs dat kernenergie de meest schone bron van energie is. Eén rotklap en je bent voor honderden jaren of langer onder de pannen met Tsjernobyl. Die fall-outwolk, die ook over Nederland is getrokken, hangt echt niet nog steeds ergens op de wereld hoog in de wolken. Dat is ooit wel neergedaald. Op ons, op ons landbouw- en veeteeltland.



En nòg een rotklap en je vis geeft voor eeuwig licht (Fukushima). Of dacht u dat alles wat de zee in stroomt, nooit terug te vinden is in je maaltijd? Het blijft echt niet op één plek liggen, hoor.

En je bent wat je eet.

En dit waren niet de enige ongelukjes. Sorry foutje. En Apeldoorn bellen is ook niet de oplossing.

Aan bovenstaande toon mag u niet aflezen dat ik tegen duurzaam ben, helemaal niet. Het is hard nodig dat we allemaal duurzaam, duurzamer worden.

Toch soms vraag ik me wel af waar wij nou allemaal eigenlijk mee bezig zijn.

Maar om me een beetje bij het funeraire onderwerp te houden, want dat is toch de bedoeling van deze columns, vraag ik me ook wel eens af of de uitvaartwereld niet een beetje doorschiet.

Een dood lichaam vind ik toch redelijk duurzaam. Het is stof en het keert terug tot stof. De energie waarmee het tot leven is gewekt hebben we helemaal zelf geproduceerd en als het goed is gaat het minimaal twintig jaar mee en meestal zelfs veel en veel langer. Je komt uit het niets, je bestaat uit stof en vergaat tot stof en verdwijnt in het niets.

Maar dat klopt toch niet helemaal, want we hebben heel veel rotzooi vergaard binnen dat vel.

Ook al bestaan we voor 90% uit water, de rest is troep. Zwarte metalen. Medicijnen, chemo. E-nummers. Hormonen van onszelf. Hormonen in het vlees, en antibiotica. Wij vervuilen het milieu niet alleen voor onze dood, ook erna. Het is niet anders. Maar erna kun je weinig meer doen om het te voorkomen. Of misschien toch wel een beetje.

Bijvoorbeeld door *niet* op een natuurbegraafplaats te gaan liggen. Je ligt er voor altijd (?) en je ziet niet waar. En dan ligt dat vervuilende lichaam in een natuurgebied. Een waterwingebied? Maar iemand heeft daar weer iets op bedacht. Je trekt dat lichaam een begrafeniskostuum aan. Een soort van wetsuit met capuchon. Van duurzaam katoen, handgemaakt. Met sporen van paddenstoelen en micro-organismen erin. Die versnellen het afbraakproces en breken het lichaam versneld en duurzaam af. En ruimen alle milieuvervuilende stoffen op (Uitvaart juli/augustus 2017), 1500,00 dollar. Mij lijkt dat je dit pak moet verplichten als je op een natuurbegraafplaats wilt rusten.

Op een gewone begraafplaats lijkt me dat niet nodig. Daar ligt alles netjes bij elkaar op een overzichtelijk terrein dat steeds hergebruikt wordt en het is zeker geen waterwingebied. De grond wordt niet verstoord of omgewoeld en je weet waar je loopt. De kist kan wel wat 'groener' natuurlijk. Van afbreekbaar materiaal. Geen plastic handvatten, geen aflaklaag, geen vervuilende lijm, kleding van natuurlijke duurzaam geproduceerde stoffen en geen spullen meegeven. Zonder kist kan ook.

Productie en vervoer van de grafsteen is overigens de grootste vervuiler van een begrafenis (NRC 29 mei 2017). Dat komt omdat we dat glimmende graniet uit Verwegistan halen in plaats van gebruik te maken van lokale materialen. Of hergebruik van reeds bestaande grafstenen.

Volgens Stichting De Terebinth (NRC 29 mei 2017) is een begraafplaats "een speciaal soort stortplaats waar menselijke overschotten op natuurlijke wijze kunnen ontbinden". De begrafenis is een "ongebruikelijke afvalstorting". Ook wel een aardige relativerende visie....

Een crematorium kan ook duurzamer. Cremeren geeft fijnstof en broeikasgassen; één crematie staat gelijk aan een vliegtuig van Amsterdam naar Istanboel. (NRC 29 mei 2017). Elektrische ovens in plaats van gas. Zonnepanelen, windenergie, ledlampen, alles geïsoleerd, ovenwarmte terugwinnen de aula in om de begrafenisgasten te verwarmen, afbreekbare urnen.

En natuurlijk elektrische rouwwagens.

En laadpalen voor alle elektrische auto's van de gasten graag, want ook hier is de grootste vervuiler het vervoer van de kist en de rouwstoet (Trouw 16 juni 2017).



duurzaamst

*drie urnen, handgevormd door Jeannette,
en (nog) ongebakken.
Daardoor zijn ze zeer duurzaam,
want al of niet gevuld met as
zijn ze na een kwartier
in natte grond
weer tot modder geworden!*

Het klinkt allemaal logisch en dat is het ook wel. Het kan allemaal duurzamer. Behalve een aantal groten der aarde doen we verder allemaal ons best om de aarde te behouden.

Maar duurzaam verkoopt ook wel goed. Speel in op het oergevoel van de mensen en je creëert markt. Vriesdrogen (bevrozen in vloeibare stikstof) als vorm van dodenbezorging zou duurzamer zijn. Je houdt uiteindelijk 25 kilo compost over. Het mag hier nog niet, maar dat is een kwestie van tijd. Resomeren (lichaam oplossen in een zuur bij 180 graden) zou duurzamer zijn omdat je het restwater in het riool kunt dumpen. Het mag hier nog niet, maar Yarden doet z'n best.

Dela wil gaan ecoleren: het lichaam wordt niet begraven of gecremeerd, maar door middel van elektriciteit omgezet in poeder.

Het mag nog niet, maar het komt wel; de markt is reeds verdeeld, desgevraagd hebben de mensen er geen bezwaar tegen (als anderen het doen?) en of het echt duurzamer is zien we later dan wel weer. Uiteindelijk blijkt heel vaak, dat hetgeen vandaag als waarheid wordt gebracht, morgen toch anders in elkaar zit.

Maar doodgaan kan nog duurzamer (NRC 29 mei 2017). Over het begraven en cremen hebben we het al gehad. Nog even wat meer over de uitvaart.

Die elektrische laadpalen voor uw elektrische auto is al duurzamer.

Maar waarom komt u eigenlijk niet allemaal op een (duurzaam geproduceerde) fiets naar de uitvaart? Lopen kan natuurlijk ook. In duurzaam geproduceerde rouwkleiding natuurlijk. Van natuurlijke materialen. En met niet op dieren uitgeteste make-up.

Het lichaam wordt natuurlijk gedragen door dragers. Een bakfiets mag u ook wel gebruiken, zolang die maar van duurzame materialen is gemaakt. Laat die rouwkoe maar thuis, want die schijt methaangas.

Natuurlijk neemt u geen bloemstuk mee, maar een bosje zelfgeplukte veldbloemen van een niet met kunstmest bemest stuk grond. Of gewoon (biologische) bloemzaadjes op het graf strooien kan ook, maar niet op een natuurbegraafplaats, want daar mag dat niet).

Natuurlijk zijn uw rouwkaarten gedrukt op gerecycled papier. Of misschien is per email nog beter? Dan hebben we dat papier helemaal niet meer nodig. Maar kiest u toch voor kaarten, dan let u er toch wel op dat de drukinkt speciale plantaardige inkt is, bijvoorbeeld soja-inkt? Vergeet niet aan Tante Pos te vragen of ze wel bezorgt met elektrische auto's die opgeladen zijn met groene stroom.

U denkt na de plechtigheid toch wel aan duurzame koffie en thee en eventueel biologische wijn in gerecycled glas? Vergeet de cake niet, die moet ook oké zijn. Mocht u broodjes ronddelen, dan mag er geen parmaham op zitten en let op de kaas.

Zo kan ik nog wel even doorgaan. Ik heb het niet zelf verzonnen. Neem alles ter harte en u bent echt het allerduurzaamst.

U zult – als u hier allemaal aan wilt denken- wel meer dan die vijf werkdagen tussen overlijden en dodenbezorging nodig hebben. Of u begint nu alvast, dat kan ook.

Duurzaam is goed, maar overdrijven kan ook. Ik vraag me soms af of we nog wel goed snik zijn. Over snik gesproken: vang uw (zoute) rouwtranen op, dan kunnen we daar nog de zuurkool mee inleggen.